

ΛΙΛΑ ΚΟΝΟΜΑΡΑ

Μακάο

Δύο νουβέλες

ΚΕΔΡΟΣ

Λίλα Κονομάρα: *Μακάο*

ISBN 978-960-04-4991-4

Επιμέλεια-Διόρθωση: Μαρία Σπανάκη
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Λίλα Κονομάρα, 2019*

© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2019*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

Πεσών διάταξις

I

«Εντυπωσιακό! Πραγματικά εντυπωσιακό!» είπε σιβυλλικά ο παλαιοπώλης στον ηλικιωμένο κύριο Μόργκαν που κατά τη συνήθειά του περιεργαζόταν τα ετερόκλητα αντικείμενα του μαγαζιού, με μοναδικό ίσως σκοπό να σκοτώσει τις ατέλειωτες ώρες των πρωινών του. Αυτή τη φορά είχε πέσει το μάτι του σ' ένα σκονισμένο βιβλίο, που η ράχη του ξεχώριζε ανάμεσα σε κάτι κιτριτισμένες παρτιτούρες με παλιές επιτυχίες της οπερέτας και έναν σπάνιο κατάλογο φιλοτελισμού. Ο κύριος Μόργκαν το τράβηξε προσεκτικά από το ράφι, το έφερε κοντά στο πρόσωπό του – δεν συνήθιζε, μάλλον από αλαζονεία, να κουβαλάει μαζί του τα γυαλιά του – και με κόπο διέκρινε τον τίτλο: «Πεσσών διάταξις». Λάτρης του ζατρικού και μανιώδης συλλέκτης – είχε για την ακρίβεια σαράντα δύο από τις σπανιότερες και πλέον ιδιόμορφες σκακιέρες που είχαν κυκλοφορήσει σε διαφορετικά μήκη και πλάτη της γης, που είχαν φιλοξενηθεί σε γαλλικά σαλόνια της εποχής της Αναγέννησης, ινδικά και κινέζικα παλάτια του δέκατου αιώνα, από έβενο ή φίλντισι, αλάβαστρο ή ξύλο κέδρου, σωστά κομψοτεχνήματα με περίτεχνο φινίρισμα ή πρωτόγονες μορφές γεμάτες μυστήριο –, ο κύριος Μόργκαν αναζήτησε με το βλέμμα του το όνομα του συγγραφέα. Δεν πίστευε στα μάτια του όταν διάβασε στην τρίτη σελίδα, με δυσκολία: «εν έτει 1026».

«Μα είναι δυνατόν;» ρώτησε τον παλαιοπώλη που τιτίβιζε γύρω του ψηλαφώντας πού και πού κάποιο από τα παλιά αντικείμενα του μαγαζιού του. «Νόμιζα πως η πραγματεία του Ντε Σέζολι ήταν το πρώτο τυπωμένο έργο που κάνει λόγο για το σκάκι».

«Να όμως που δεν είναι τελικά», απάντησε ο παλαιοπώλης χωρίς να σταματήσει να περιεργάζεται με τρυφερότητα τα γνώριμα αντικείμενα που ψυχορραγούσαν σιωπηλά μέσα στη σκοτεινή ομορφιά της λήθης.

«Μα πώς μπορείτε να είστε βέβαιος για τη γνησιότητά του; Ποιος είναι αυτός ο Σουν Λο;»

«Ένας Κινέζος ιερέας της δυναστείας των Σουνγκ. Η ταυτότητά του πιστοποιείται από κάποια χειρόγραφα που σώζονται από την εποχή εκείνη. Το όνομά του αναφέρεται με την ιδιότητα του συμβούλου του αυτοκράτορα».

«Είναι απίστευτο! Και πώς έφτασε στα χέρια σας το σπάνιο αυτό έργο;»

«Αγαπητέ κύριε Μόργκαν, ξέρετε πως, πριν αποκτήσω αυτό το μαγαζί, εργαζόμουν ήδη ως υπάλληλος επί αρκετά χρόνια. Όταν ο αξιότιμος κύριος Σέλλερ πέθανε και το αγόρασα, περιήλθαν στην κατοχή μου πολλά πράγματα των οποίων αγνοούσα την ύπαρξη και τα οποία ανακάλυψα εντελώς τυχαία όταν βρήκα μια μικρή καταπακτή στο πίσω μέρος του μαγαζιού. Εκεί μέσα, ο κύριος Σέλλερ είχε στοιβάξει μια πληθώρα αντικειμένων ανεκτίμητης αξίας, πράγμα που με παραξένηψε ιδιαίτερα. Ύστερα από καιρό, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι πρέπει να τα αγαπούσε τόσο πολύ που δεν ήθελε να τα αποχωριστεί. Σφάλμα του βέβαια, γιατί, όσο και

να προσπαθήσει κανείς, ποτέ δεν μπορεί να φυλακίσει για πολύ έναν ανεκτίμητο θησαυρό. Τα αντικείμενα διαγράφουν τη δική τους πορεία, ανεξάρτητα από τη θέλησή μας».

«Απίστευτο! Πραγματικά απίστευτο!» ξαναείπε ο κύριος Μόργκαν πιάνοντας ξαφνικά το βιβλίο και φυλακίζοντάς το στο στέρνο του, με τον αέρα του ανθρώπου που οικειοποιείται ένα αντικείμενο θεωρώντας πως είναι ο αδιαμφισβήτητος κάτοχός του. «Το αγοράζω, αγαπητέ μου, όποια κι αν είναι η τιμή του, το αγοράζω αυτή τη στιγμή!» συνέχισε υψώνοντας ασυναίσθητα τη φωνή του και προδίδοντας τον ενθουσιασμό και την αδημονία του.

«Μα δεν είναι για πούλημα», απάντησε ατάραχος ο παλαισιώλης.

«Πώς είπατε; Δεν είναι δυνατόν! Μη μου πείτε πως το προορίζετε για κάποιον άλλο. Είμαι διατεθειμένος να σας κάνω την καλύτερη δυνατή προσφορά!»

«Μα δεν καταλάβατε, αγαπητέ μου. Το βιβλίο δεν είναι για πούλημα, όπως δεν είναι και κανένα από τα αντικείμενα που ανακάλυψα μέσα στην καταπακτή. Αυτή την απόφαση πήρα εδώ και πολλά χρόνια, σεβόμενος ίσως την επιθυμία του κυρίου Σέλλερ. Με τη διαφορά όμως ότι εγώ αρνούμαι να τα φυλακίσω στο αιώνιο σκοτάδι και τα χαρίζω σ' όποιον δείχνει πραγματικά να τα επιθυμεί διακαώς. Κι εσείς φαίνεται πως αυτό το έργο το χρειάζεστε πάση θυσία».

«Ναι, ναι, έτσι είναι», κατόρθωσε να ψελλίσει ο κύριος Μόργκαν, που εμβρόντητος ταλαντευόταν ανάμεσα στον ενθουσιασμό για την ανέλπιστα τύχη που τον είχε βρει και στην απαίσια υποψία πως είχε να κάνει με τρελό και πως η

όλη υπόθεση ήταν μια απάτη. Όπως και να 'χε, ευχαρίστησε τον παλαιοπώλη και έσπευσε να εγκαταλείψει τον χώρο. Αδημονούσε να φτάσει στο σπίτι του, να χωθεί στην αναπαντική πολυθρόνα του γραφείου του, να βάλει τα γυαλιά του και να ξεδιαλύνει επιτέλους το μυστήριο. Ο παλαιοπώλης, υπομειδιώντας, τον ακολούθησε για λίγο με το βλέμμα του, κλείδωσε την εξώπορτα και ύστερα χάθηκε στο βάθος του μαγαζιού.

Εγκατεστημένος εδώ και κάμποση ώρα στο γραφείο του, ο κύριος Μόργκαν προσπαθούσε να συγκρατήσει την ανυπομονησία του καθώς έκοβε με τον χαρτοκόπτη τις τελευταίες σελίδες του βιβλίου. Το αινιγματικό απόκτημά του ασκούσε μια παράξενη επίδραση πάνω του, αφού είχε ήδη καταφέρει να ανατρέψει το πρόγραμμα που απαρέγκλιτα τηρούσε εδώ και τόσα χρόνια: ένα λιτό γεύμα στις δώδεκα ακριβώς, μετά το οποίο ακολουθούσε ένας σύντομος περίπατος στις αλές του πάρκου που καθρεφτίζονταν στα παράθυρα του σπιτιού του κι ύστερα δίωρη ανάπαυση διαβάζοντας την εφημερίδα του και λύνοντας απαραίτητως το καταχωρισμένο σ' αυτή σταυρόλεξο πριν αποκοιμηθεί. Τουναντίον, σήμερα είχε αρνηθεί μ' ένα ανυπόμονο νεύμα το περίφημο ρόστο της κυρίας Μπέικερ, είχε κατευθυνθεί βιαστικά προς το γραφείο του πετώντας το καπέλο του και το μαύρο του παλτό εδώ κι εκεί, αυτός που τόσο σχολαστικά τα τακτοποιούσε μόλις έμπαινε στο σπίτι, κι ύστερα τα 'χε βάλει με τη μικρή Λούσυ, που του φάνηκε υπερβολικά αδέξια στην προσπάθειά της να ανάψει τη φωτιά στο γραφείο. Καθώς η μικρή έκλεινε πίσω

της την πόρτα, φώναξε με ύφος κοφτό να μην τον ενοχλήσει κανείς κι ύστερα αναστέναξε με ανακούφιση, όπως και η Λούσυ πίσω από την πόρτα, ο καθένας όμως για εντελώς διαφορετικούς λόγους.

Φορώντας τα γυαλιά του, που υπομονετικά τον περίμεναν στο μικρό στρογγυλό τραπεζάκι πλάι του, ατένισε επιτέλους με δέος την πρώτη σελίδα του βιβλίου.

Το έργο ξεκινούσε με λεπτομερή παρουσίαση του παιχνιδιού και των κανόνων που το διέπουν, καταγράφοντας όλες τις πιθανές παραλλαγές ανάλογα με τον τόπο και την εποχή. Αν και τα περισσότερα του ήταν ήδη γνωστά, ο κύριος Μόργκαν μελέτησε σχολαστικά το πρώτο αυτό κεφάλαιο, προφανώς για να αποφανθεί για τη φερεγγυότητα του συγγραφέα. Αντιπαραβάλλοντάς το με άλλες μεταγενέστερες πηγές, κατέληξε πως δεν είχε να καταλογίσει κανενός είδους ανακρίβεια στον άγνωστο Κινέζο μοναχό, ο οποίος, αντιθέτως, εμπλούτιζε τα μέχρι τούδε ιστορικά στοιχεία με νέα. Στάθηκε όμως αδύνατον να επαληθεύσει τις μαρτυρίες αυτές που ο συγγραφέας επικαλείτο κάθε τόσο, με αποτέλεσμα, τελειώνοντας το πρώτο αυτό κεφάλαιο, να μη νιώθει πως έχει προχωρήσει ούτε στο ελάχιστο στις έρευνές του. Το μυστήριο παρέμενε αξεδιάλυτο. Δεν μπορούσε με βεβαιότητα να κατατάξει χρονικά την πραγματεία του Σουν Λο και συνεπώς να αποφανθεί για την αξία του έργου. Όφειλε πάντως να ομολογήσει πως το πρώτο αυτό κεφάλαιο ήταν ένα εξάισιο δείγμα γραφής που τον είχε συνεπάρει σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην μπορεί να σταματήσει την ανάγνωση και να βυθιστεί χωρίς ανάσα στα μυστικά που έκρυβε το επόμενο.

Το δεύτερο κεφάλαιο είχε τον τίτλο «Ο Αξιωματικός». Ύστερα από κάποια εισαγωγικά, αναφερόταν σε μια παρτίδα με άνοιγμα του Βασιλιά στην έβδομη κίνηση. Ο Βασιλιάς προωθείται στο τετράγωνο ζ7 και ο μαύρος Ίππος στο ε3. Η Βασίλισσα πάει στο α4 και ο Ίππος μετακινείται στο τετράγωνο γ6. Τα μαύρα φαινομενικά στέκουν άσχημα. Στην πραγματικότητα όμως κερδίζουν φορσέ. Σε δύο κινήσεις, ο μαύρος Βασιλιάς έχει κάνει ματ με τη βοήθεια του Αξιωματικού του. Πάντα χρήσιμος και αποτελεσματικός, σκεφτόταν ο Θήνοντορ Μόργκαν, υποδιοικητής του πέμπτου τάγματος πεζικού, παρατηρώντας τον αξιωματικό του Ευγένιο Χόουκς να διαλύει με το ακαταμάχητο χαμόγελό του έναν καβγά που πήγαινε ν' ανάψει ανάμεσα στους άντρες. Αυτή η αναθεματισμένη ζέστη έφταιγε για όλα, σκεφτόταν ο υποδιοικητής, σκίζοντας με το μαστίγιό του τον αέρα για να απομακρύνει ένα σμάρι ενοχλητικές μύγες. Επτά χρόνια τώρα στη Βεγγάλη και ακόμα δεν μπορούσε να τη συνηθίσει. Ειδικά την εποχή των μουσώνων, η κατάσταση γινόταν αφόρητη, τα ρούχα κολλούσαν επάνω σου και ο ιδρώτας σου αποκτούσε μια ιδιαίτερη, απαίσια μυρωδιά σαν να σ' εκδικιόταν το σώμα σου για την τλαιπωρία που του επέβαλλες. Η εποχή αυτή ήταν αδιαμφισβήτητα επικίνδυνη, τις προάλλες πάλι είχε πάρει το αντί του πως η κυρία Μπίσοπ, μια τόσο καθωσπρέπει κυρία, είχε καταληφθεί από κρίση υστερίας και ο ταγματάρχης αναγκάστηκε να την επιβιβάσει άρον άρον στο πρώτο καράβι για την Αγγλία. Πάντα το έλεγε αυτός, οι γυναίκες είναι εύθραυστα πλάσματα και οι

ατέλειωτες ώρες απραξίας σε μια κουνιστή πολυθρόνα που παρά την παλμική της κίνηση δεν κατορθώνει να μετατοπίσει ούτε στο ελάχιστο το παχύ στρώμα ζέστης και υγρασίας που έχει κατακαθίσει στο μισοσκοτεινό δωμάτιο βάζουν κακές ιδέες στο μυαλό. Ευτυχώς η Ελίζαμπεθ πάντα τον άκουγε και με τις πρώτες βροχές έπαιρνε τα παιδιά και γύριζε στο Λονδίνο, στο σπίτι της μητέρας της. Γλυκιά Ελίζαμπεθ, ποτέ δεν του είχε δημιουργήσει πρόβλημα, ούτε πρόβαλλε υπερβολικές απαιτήσεις ή παρασυρόταν σε ανόητες ευαισθησίες που χαρακτηρίζουν πολλές άλλες εκπροσώπους του φύλου της. Του άρεσε από την πρώτη στιγμή που την αντίκρισε στη χοροεσπερίδα του λόρδου Σέλμαν, καθισμένη σε μια άκρη του σαλονιού, ανάμεσα σε άλλες κοπέλες της ηλικίας της, απλή, δροσερή, όμορφη, χωρίς ίχνος μταιοδοξίας στο βλέμμα ή στις κινήσεις. Όταν της πρότεινε να χορέψουν, το άγγιγμά της ήταν τόσο απαλό, το στροβίλισμά της τόσο αιθέριο, που ένιωσε έξαφνα μια υπέροχη αίσθηση γαλήνης να τον πλημμυρίζει, ίδια με εκείνη που ένιωθε μικρός όταν πετούσε βότσαλα στη λίμνη και παρατηρούσε μαγεμένος τους κύκλους που ξεδιπλώνονταν κι ύστερα από λίγο χάνονταν μέσα στην αδιασάλευτη ομορφιά του νερού. Το ίδιο εκείνο βράδυ πήρε την απόφασή του και, πριν περάσουν δύο μήνες, ο υποδιοικητής Μόργκαν επιβιβάστηκε με τη νεαρή σύζυγό του στο «Λίμπερτ» με προορισμό την Καλκούτα.

Τα χρόνια που ακολούθησαν δεν τον διέψευσαν ποτέ για εκείνη την τόσο εσπευσμένη επιλογή του. Η γυναίκα του διέθετε έναν σπάνιο συνδυασμό κοινής λογικής και αλάθητου ενστίκτου, ο οποίος εκφραζόταν με τέτοια γλυκύτητα

και χάρη που ήταν αδύνατον να της αρνηθείς οτιδήποτε. Το σπίτι έμοιαζε πάντα με όαση, ακόμα και στις φρικτότερες ζέστες. Είχε καταφέρει να δημιουργήσει γύρω της μια αυλή πιστών υπηκόων, πράγμα σπάνιο γι' αυτή τη χώρα όπου το προσωπικό εξαφανιζόταν απροειδοποίητα από τη μια στιγμή στην άλλη. Εξακολουθούσε να απορεί πώς κατάφερνε να φέρνει βόλτα αυτούς τους μυστήριους ανθρώπους, αυτά τα ανεξιχνίαστα πρόσωπα όπου αιωρείτο ένα μόνιμο χαμόγελο, χωρίς ποτέ να ξέρεις αν επρόκειτο για συμπάθεια, σαρκασμό ή συγκατάβαση. Τα παιδιά – δύο κορίτσια και ένα αγόρι – μεγάλωναν χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Τα έβλεπε πού και πού να ξεπροβάλλουν φευγαλέα από κάποια φυλλωσιά του κήπου και σαν αερικά πάλι να εξαφανίζονται, αφήνοντας για ώρα πίσω τους τον απόηχο του γέλιου τους. Όταν ήταν αυτός όμως μπροστά, τα πρόσωπά τους σοβάρευαν, γίνονταν επιφυλακτικά και απρόσιτα, κλείνοντάς του με στερεότυπες απαντήσεις και το παραμικρό πέρασμα στον αλλόκοτο εκείνο κόσμο των ξέφρενων γέλιων και των μυστικών συνεννοήσεων. Ο ίδιος πάντα πίστευε πως αυτό οφειλόταν στον σεβασμό που εκ φύσεως εμπνέει ο πατέρας. Ήταν καλά, υπάκουα παιδιά, με σωστή ανατροφή και άριστες επιδόσεις στις σπουδές τους. Η Ελίζαμπεθ είχε κάνει έξοχη δουλειά. Το μέλλον τους σίγουρα διαγραφόταν λαμπρό. Όταν ερχόταν η ώρα, εκείνος θα έπαιρνε φυσικά τις σοβαρές αποφάσεις που αφορούσαν τη σταδιοδρομία του Τζων και τις τύχες των διδύμων. Η Ελίζαμπεθ δεν θα έφερνε καμία αντίρρηση, ποτέ δεν του έφερνε καμία αντίρρηση, ήξερε βέβαια πως αυτές οι αποφάσεις ανήκουν στους άντρες. Γλυκιά Ελίζαμπεθ... Τον

καταλάβαινε τόσο καλά. Δεν του αντιμιλούσε ποτέ, σεβόταν τις ιδιοτροπίες του και ανεχόταν τα ξεσπάσματά του χωρίς να χάνει ποτέ την ψυχραιμία της. Η τέλεια σύζυγος, σκεφτόταν ο κύριος Μόργκαν και μακάριζε τον εαυτό του για την έξοχη επιλογή του. Το μόνο ίσως ψεγάδι της ήταν εκείνη η αφηρημάδα κάποιες στιγμές στο βλέμμα της, ένα ελαφρό αναπήδημα των ώμων όταν τη ρωτούσε αν είχε ακούσει τι της έλεγε και έπαιρνε τη στερεότυπη απάντηση «Μα φυσικά, αγάπη μου». Όρες ώρες, έμοιαζε σαν ένα πλάσμα οικείο και απόκοσμο μαζί, που περιφερόταν στο σπίτι εκτελώντας μηχανικά κάποιες κινήσεις, μοιράζοντας οδηγίες στη μαγείρισσα ή στον κηπουρό, ισιώνοντας ένα κάδρο ή μαζεύοντας από κάτω κάποιο παρατημένο παιχνίδι των παιδιών. Ναι, την έβλεπες να κινείται από το ένα δωμάτιο στο άλλο κι όμως κάτι επάνω της, κάτι αδιόρατο, σου έλεγε πως δεν ήταν εκεί. Τα βράδια στη βεράντα, το βλέμμα της χανόταν ξαφνικά πέρα στο βάθος του κήπου και όση ώρα κρατούσε αυτό το ονειροπόλημα σιγομουρμούριζε πάντα τον ίδιο σκοπό. Όταν κάποιο βράδυ τη ρώτησε, δεν έδειξε να ξέρει ποιο ήταν αυτό το τραγούδι, ούτε καν πού το είχε ακούσει. Ήταν ένας σκοπός αργός, μονότονος, επαναληπτικός, που πάντα τον εκνεύριζε και του θύμιζε κάτι από τις αλλόκοτες λιτανείες των Ινδών.

Ένα βράδυ που είχαν καλεσμένους στο σπίτι, κάποια στιγμή η γυναίκα του εξαφανίστηκε μυστηριωδώς. Βγήκε στη βεράντα προς αναζήτησή της και ξαφνικά άκουσε τον γνώριμο αυτό σκοπό να έρχεται από μια σκοτεινή γωνιά του κήπου. Αναρωτήθηκε αν θα 'πρεπε να πάει να τη βρει ή να

γυρίσει πίσω στο σαλόνι για να μην αφήσει μόνους τους καλεσμένους τους και σχολιαστεί η απουσία τους. Εκείνη τη στιγμή τον έβγαλε από το δίλημμα ο αθόρυβος ερχομός του αιδεσιμότατου Μπράουν ο οποίος, κυρτώνοντας ελαφρώς την πλάτη, του ζήτησε να τον συστήσει στον βασιλικό επίτροπο. Μπήκαν μαζί στο σαλόνι και κατευθύνθηκαν προς τους καλεσμένους. Μόλις κατάφερε να ξεφορτωθεί τον αιδεσιμότατο, έπεσε στα νύχια της κυρίας Φόξτερ που, βρίσκοντας επιτέλους κάποιον εύκαιρο, άρχισε τις ατέλειωτες διηγήσεις της για τις κατακτήσεις που είχε στα νιάτα της, διανθίζοντάς τες με διάφορα κουτσομπολιά για την «απρεπή συμπεριφορά ορισμένων κυριών και μάλιστα εκλεκτών μελών της κοινωνίας μας», και καταλήγοντας στις αρετές της μονάκριβης κόρης της, μιας κρύας, ξερακιανής ξανθιάς που τη συνόδευε παντού και της οποίας ο ενάρετος βίος ήταν αδιαμφισβήτητος ελλείψει άλλης επιλογής. Απαυδισμένος ο κύριος Μόργκαν αναζήτησε απεγνωσμένα με το βλέμμα του τον πιστό και εύχαρι Χόουκς προκειμένου να τον σώσει από την κυρία Φόξτερ που, ακάθεκτη, διένυε το δωδέκατο λεπτό του αστείρευτου μονολόγου της. Μα ο Χόουκς δεν φαινόταν πουθενά. Πού διάολο είχε εξαφανιστεί, τώρα που τον χρειαζόταν;

Η μελωδία του πιάνου και τα γέλια των καλεσμένων πλημμύριζαν το σπίτι και ξεχύνονταν από τα παράθυρα εδώ και κάμποση ώρα. Ο Ευγένιος Χόουκς δεν άκουγε τίποτε από όλα αυτά. Περιδιάβαινε μαγεμένος τις σκοτεινές γωνιές του κήπου, ανταποκρινόμενος σ' ένα πρωτόγνωρο κάλεσμα στο οποίο ήταν αδύνατον να αντισταθεί. Όσο προχωρού-

σε, ένιωθε κάθε του κίνηση όλο και πιο αυτονόητη, αναπόφευκτη, τελεσίδικη. Διαισθανόταν πως ξεμακραίνοντας από το μεγάλο δώροφο σπίτι εγκατέλειπε κάτι οριστικά, χωρίς όμως αυτό να του προκαλεί ίχνος αγωνίας ή φόβου. Το αντίθετο μάλιστα, ένιωθε ξαφνικά σαν να ανέπνεε καλύτερα, σαν να βρισκε τον δρόμο του ύστερα από μια μακρόχρονη περιπλάνηση. Πίσω από το πυκνό φύλλωμα μιας τζακαράντα διέκρινε ξαφνικά τη μορφή της Ελίζαμπεθ, η οποία, αν και είχε γυρισμένη την πλάτη της, αισθάνθηκε την παρουσία του και αμέσως έπαψε να σιγοτραγουδά. Το χέρι της, που μέχρι εκείνη τη στιγμή συνόδευε το τραγούδι της πασπατεύοντας ένα μικρό κλαράκι, έμεινε μετέωρο. Μισή λουσομένη από το φως του φεγγαριού και μισή κρυμμένη στο σκοτάδι, έμοιαζε με σπτασία μέσα στο λευκό της φόρεμα. Ο Ευγένιος κάθισε σιωπηλός πλάι της, της έπιασε απαλά το χέρι και το 'κλεισε μέσα στο δικό του, φυλακίζοντας στις παλάμες τους τα αρώματα του μικροσκοπικού σανταλόξυλου. Έμειναν έτσι ώρα πολλή, ασάλευτοι, παραδομένοι στις αισθήσεις τους, συνομιλώντας με τα δέντρα, το φεγγάρι, τα πουλιά, βυθισμένοι στα αρώματα των λουλουδιών, μικροσκοπικοί και ασήμαντοι σαν τη μικρή γκριζοπράσινη σαύρα που κοντοστάθηκε στα πόδια τους κι ύστερα ξεγλίστρησε μέσα στο σκοτάδι, ανατριχιάζοντας σαν το χορτάρι και στο πιο ανεπαίσθητο φύσημα του αγέρα. Έμειναν έτσι ώρα πολλή, μέχρι που δεν ξεχώριζες πια τις ανάσες τους, μέχρι που τους τύλιξε η νύχτα και τ'αστέρια συντρόφεισαν στο διάβα τους τον ατέρμονα εκείνο διάλογο των κορμιών, της ψυχής και του νου.